ika Møre og Romsdal
Arkiv og kulturformidling

Fortid & notid
for framtid

Arkivverket
PB. 4013 Ullevål Stadion
0806 OSLO

Deres ref:	Deres dato:	Vår ref:	Dato:
		21/789/ AVA	25.03.2024

Sluttrapport - Å nøste i eit tekstilindustriarkiv: Tingvoll Ullvarefabrikk og Tingvoll tekstilarbeiderforening

Foto: Piotr Cabaj, SEDAK / IKAMR

Innledning

Arkivene etter Tingvoll Ullvarefabrikk og Tingvoll tekstilarbeiderforening ble i perioden 01.06.22-15.01.24 ordnet, katalogisert, publisert, og et utvalg digitisert. Arbeidet med tilrettelegging og veiledning ble utført av Marianne Nystad ved Tingvoll museum / Nordmørsmusea. Ordning og katalogisering ble utført av Emil Stokkevåg under veiledning av Åsta Vadset. Digitalisering ble utført av Piotr Cabaj og Ottar Breivik Anderson. Publisering til Digitalarkivet ble utført av Jan Aakvik.

Åsta, Ottar og Marianne sendte en felles søknad om utviklingsmidler til Arkivverket 30.09.2021 til prosjektet «Å nøste i eit tekstilindustriarkiv» for hvilket de fikk innvilget en sum på 400 000 kr med forbehold om egeninnsats. Målet for prosjektet var å ordne Tingvoll ullvarefabrikks arkiv (55hm), digitisere et utvalg, og å tilgjengeliggjøre dette på både arkivportalen og digitalarkivet.

Begrunnelse for søknaden

Tingvoll Ullvarefabrikk var en gigant blant tekstilfabrikkene, og ved sin begynnelse den eneste som eksisterte mellom Ålesund og Trondheim. De sanket inn ull fra nært og fjernt, og deres industri strakk seg over et stort område. Videre var kvinner ansatt i større grad enn menn i en tid hvor dette var uvanlig, og vi kan fra tidlig på 1930-tallet utførlig se fremveksten av arbeiderforeningen der. Arkivet synes på bakgrunn av dette å være et godt utgangspunkt for forskning på industrihistorie, kvinnehistorie og fagforeningshistorie. Dessuten har stoffprøvebøker blitt bevart, hvilke kan være til inspirasjon for dagens designere. Tekstil- og konfeksjonsarkiv er også nedfelt som bevaringsverdig ifølge bevaringsplanen for privatarkiv i Møre og Romsdal (pr 30.09.2021).

Arbeidsstokken ved Tingvoll Ullvarefabrikk, udatert. Foto: ukjent.

Overlevering og bestand

Arkivet ble overlevert av Tingvoll Museum i fem omganger, første levering 25.04.2022 besto av 4 hyllemeter og den andre 06.05.2022 av 33 hyllemeter, i alt omkring 70 kasser. En tredje avlevering i 2022 besto av én kasse med arkivmateriale som hadde vært utstilt på Tingvoll Museum. Den fjerde og femte, henholdsvis 22.08.2023 og 20.09.2023, som totalt besto av 9 kasser med arkiv. Det lå også ved IKAMR 0,5 hyllemeter av Tingvoll tekstilarbeiderforening under Arbeiderbevegelsens arkiv, som nå har blitt satt sammen med det som kom inn fra Tingvoll Museum. Alt i alt står Tingvoll Ullvarefabrikks arkiv på 54,4 hyllemeter, og Tingvoll tekstilarbeiderforening på 1,1 hyllemeter.

Et par ord bør her vies til arkivets historie. Gunnar Morsund (rådgiver for private arkiv ved IKAMR) var den som i 2014 dro til Tingvoll for å hjelpe med bergingen av arkivet. Det befant seg på et loft i det gamle administrasjons-bygget ved Tingvoll Ullvarefabrikk og var både i stor uorden og spredt utover, med mange løse papir liggende på gulvet. Han tok seg der tid til å

gjøre et utvalg, og i samarbeid med Marianne Nystad utarbeidet han en søknad om utviklingsmidler s.å. til Arkivverket. Denne søknaden fikk avslag, men arbeidet gjort der dannet utgangspunktet for dette prosjektet. Det som i første omgang ble ryddet under dette prosjektet (1. og 2. levering) er mer eller mindre det utvalget som Gunnar tok for seg i 2014. Siden dette lå arkivet lagret i et lagerrom disponert av Tingvoll bibliotek, inntil det ble sendt til IKAMR for ordning i 2022. Når denne bolken var ferdig ordnet høsten 2022 og der var midler igjen på prosjektet, så ble det bestemt å ta en runde til på det gamle administrasjonsbygget for å se om mer kunne reddes iom at vi kunne se at der var «hull» i arkivet. Totalt 6 kasser med arkiv ble tatt med, av hvilket mesteparten måtte bli sendt til Polygon for sanering. Dette arkivmaterialet er det som kom ved 4. og 5. levering. Etter 2. runde lå der fortsatt mye arkiv igjen i det gamle administrasjonsbygget, som nå er i for dårlig stand til å kunne reddes.

Marianne Nystad og Åsta Vadset med et nedpakket arkiv. Foto: Piotr Cabaj, SEDAK / IKAMR

Ordningsarbeidet

Der er under ordningsarbeid dessverre ikke tid til å stoppe opp og lese det en vil, men en innsats ble under arbeidet her gjort for å bli kjent med arkivet slik at katalogen best mulig kunne gjenspeile fabrikkens funksjoner og sådan virke klar og ryddig. Avgjørende for dette var jubileumsskriftene, turen til Sjølingstad og gode råd fra Marianne Nystad.

Arkivet er ordnet så godt som mulig ifølge allment arkivskjema, med tilleggskodene G og H brukt for kategoriene produksjon og salg. G-Produksjon er satt opp på en måte som gjenspeiler hvordan fabrikkens produksjonslinje formodentlig så ut, mens H-Salg er en litt mer løs kategori for materiale knyttet til salg. Ved Rb-Personale har alt materiale knyttet til arbeidernes lønn blitt samlet. Ta-Rullarkiv er en samling kart/byggetegninger som er for store til å ligge i arkivbokser. Disse ble katalogisert etter år, hver med en hyssing bundet rundt seg og en beskrivende lapp. Ua-Foto består av bilder, mange som tidligere var innerammet. Disse har alle blitt tatt ut og lagt i passende arkivbokser. Rammene har blitt bevart og er tilgjengelig for Tingvoll museum om de vil ha dem tilbake.

Materialet ble i første omgang grovordnet og de forskjellige seriene identifisert. Alt ble tatt ut av sine kasser, permer og brev, binders og plast ble fjernet, og alt ble satt inn i nye mapper og bokser. Av styreprotokoller er bare den siste bevart (1949-1972). Det er gjort mye for å finne de eldre protokollene, men sporene tyder dessverre på at de ikke er bevart.

Det er en del av arkivet som gjenstår uryddet, og det er snakk om 12 kasser med ordrelister fra 1911-1925. Disse ligger nå i enden av arkivet. Om noen en dag skal ta fatt på disse, så kan ordrelistene innlemmes i Hi serien. Alternativt kan en bruke koden Hh og kalle disse ordrelistene 'eldre', da vil de i hvert fall stå i kronologisk rekkefølge både i fysisk form og i arkivlistene. Grunnen til at dette ikke ble gjort under ryddingen var at arbeidet ville vært omfattende, og det ble derfor bestemt at de resterende midlene heller skulle brukes på å forsøke å redde ut mer arkiv fra administrasjonsbygget.

Emil Stokkevåg har orndet arkivene i dette prosjektet. Foto: Piotr Cabaj, SEDAK / IKAMR

Studieturen til Sjølingstad

Det ble tidlig besluttet at en tur til Sjølingstad Ullvarefabrikk i Mandal ville være nyttig for prosjektet, og dette ble lagt inn som en del av søknaden. Fabrikken der står nå som et museum med hele produksjonslinjen bevart, og i tillegg folk som kan operere den. Tilsette fra ordningsavdelinga ved IKAMR, Senter for digitisering av kulturarven / SEDAK, Tingvoll museum / Nordmørsmusea og Viti deltok på turen. For ordningsarbeidet var dette nyttig, ettersom det gav ideen til å ordne G-produksjon etter hvordan produksjonslinjen ved en tekstilfabrikk må ha sett ut. Sjølingstad hadde også digitisert tekstilprøver, og hadde utarbeidet rutiner for dette som SEDAK fikk tilgang til.

Fra Sjølingstad Ullvarefabrikk i Mandal. Foto: Ottar A. B. Anderson, SEDAK / IKAMR

Fra Sjølingstad Ullvarefabrikk i Mandal. Foto: Ottar A. B. Anderson, SEDAK / IKAMR

Berging av mer materiale

Det ble bestemt høsten 2022 at en skulle prøve og se om mer arkivmateriale kunne reddes fra Tingvolls gamle administrasjonsbygg. Emil, Åsta og Marianne befarte derfor gamle Tingvoll Ullvarefabrikk 22.-23. jan. 2023. Mesteparten av materialet var i for dårlig stand til å berges, men det ble tatt ut arkiv nok til å fylle 6 kasser, og alt dette er nå innlemmet i arkivet. Særlig viktig for arkivet var supplerende lønningslister, salgsbøker etter agentenes virksomhet, og viktige korrespondansepapir fra fabrikkens tidligere år. Noe av materialet måtte saneres før det ble innlemmet i arkivet. Saneringen ble noe dyrere en forventet, men en løsning ble funnet hvor midler som var satt av til digitalisering kunne bli brukt til å gi dekning for dette.

Fra Tingvoll Ullvarefabrikks tidligere administrasjonsbygg. Foto: Åsta Vadset, IKAMR

Digitisering og tilgjengeliggjøring

I arbeidet med digitisering ble det først i august 2022, etter at en hadde fått god oversikt over arkivet, laget en liste av ting som skulle digitiseres. Denne listen inneholdt i hovedsak alt arkiv med tekstilprøver, møtebøker, lønningslister og bilder. En gjorde et mindre utvalg, ettersom en ikke visste hvor lang tid det ville ta å digitalisere tekstiler.

Ved neste runde 20.09.2023, når denne listen sto ferdig digitisert, fant en at der var en god del midler igjen. Det ble så laget en ny liste, som inkluderte resten av bildene, tegningsarkivet, utskilt korrespondanse, og et utvalg av regnskapsbøker.

Piotr Cabaj under arbeid med digitisering. Foto: Ottar A.B. Anderson, SEDAK / IKAMR

Publisering til digitalarkivet

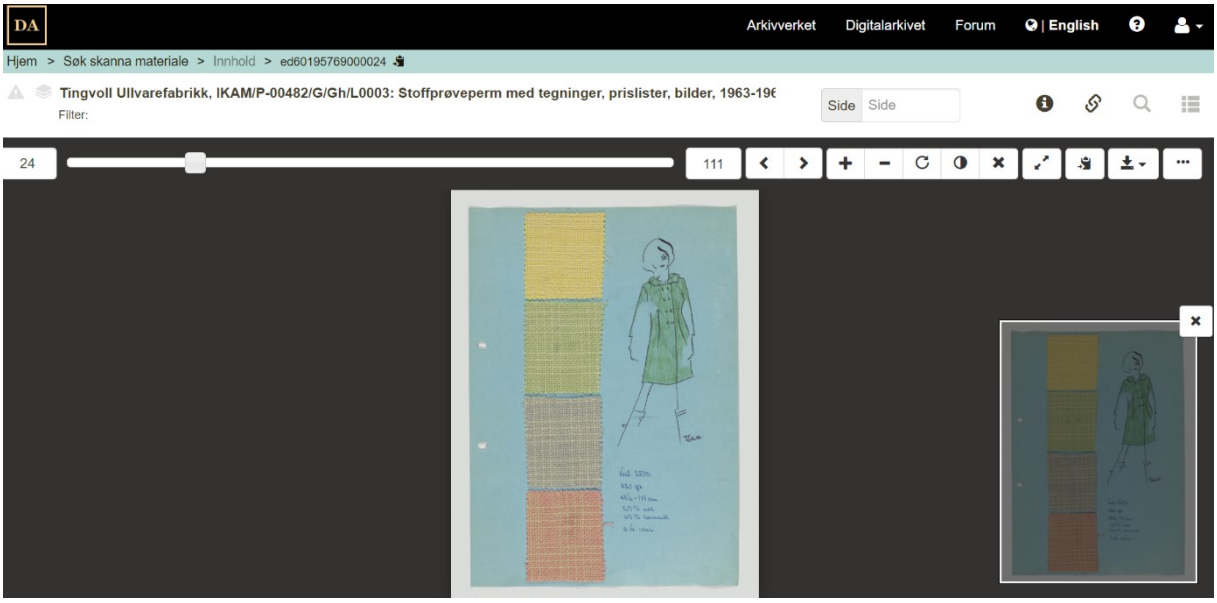

Det digitiserte materialet er tilgjengeleg på digitalarkivet ved søk på Tingvoll Ullvarefabrikk og Tingvoll Tekstilarbeiderforening.

Formidling

Tingvoll museum / Nordmørsmusea og IKAMR holdt et foredrag med tittelen «Å nøste i eit tekstilindustriarkiv» på ABM-konferansen i Møre og Romsdal 26.-27. oktober 2022.

Ordningsarbeider holdt foredrag for privatarkivnettverket i Møre og Romsdal 23.aug. 2023.

Ordningsmedarbeider og fotograf ansvarlig for digitisering holdt foredrag ved Kristiansund bibliotek 06.12.2023 og ved Tingvoll Fjordhotell 06.03.2024, samen med Tingvoll museum / Nordmørsmusea.

Fotograf ved Sedak laget en timelaps av digitiseringa av den største tekstilprøveboka. Denne har blitt delt på IKAMR sin facebookside.

Forskere fra Høgskulen i Volda har meldt si interesse.

Ansatte ved Nordmørsmusea og Viti har ideer til forskingsprosjekt basert på arkivene.

Foredrag ved Kristiansund bibliotek. Foto: Stein Åge Sørlie, Nordmørsmusea

Foredrag ved Tingvoll Fjordhotell. Foto: Piotr Cabaj, SEDAK / IKAMR

Erfaringer

Alt i alt har dette arbeidet vært krevende på mange måter.

- Ved innhenting av arkiv skal man i prinsippet redde mesteparten. Ikke bare den delen en selv vurderer som interessant.
- Viktig å ha hele arkivet samlet før en begynner å ordne. Kanskje en neste gang, om en vet der finnes mer arkivmateriale, befarer dette før en begynner ryddingen. Å innlemme arkivmateriale i allerede ordnede arkiv er mer krevende.
- I samtaler med Polygon må en alltid få alt skriftlig og be om å få beskjed hvis et oppdrag overstiger prisestimatet.

Økonomi

Budsjettplan:

Inntekter Arkivutviklingsmidler 400 000,-		
Budsjett utgifter	Justert	Søknad
Lønn/Timer	310 000,-	605 000,-
Reiseutgifter	16 000,-	16 000,-
Digitalisering	150 000,-	150 000,-
Transport av arkiv	9000,-	9000,-
Materiell	15 000,-	15 000,-
Sum	500 000,-	785 000,-
Budsjetterte inntekter - justert		
Arkivutviklingsmidler	400 000,-	607 000
Egeninnsats	100 000,-	178 000,-
Sum	500 000,-	522 000,-

Rekneskap:

Utgifter	
Lønn ordning/digitisering	344 633,-
Egeninnsats IKAMR Privatarkiv/Administrasjon/Tingvoll museum	100 000,-
Transport av arkiv	24 918,-
Reiseutgifter	20 478,-
Materiell	13 704,-
Sum	503 733,-
Inntekter	
Arkivutviklingsmidler	400 000,-
Egeninnsats IKAMR Privatarkiv/Tingvoll museum	103 733,-
Sum	503 733,-

Se vedlegg:

1. Revisorsberetning 2022 – Interkommunalt arkiv for Møre og Romsdal IKS
2. Revisjonsmelding, årsmelding og regnskap 2022
3. Revisorsberetning 2023 – Interkommunalt arkiv for Møre og Romsdal IKS
4. Revisjonsmelding, årsmelding og regnskap 2023

Avslutning

Dette har vært et innholdsrikt, utfordrende og lærerikt prosjekt. Uten den økonomiske støtten utviklingsmidlene utgjør ville vi ikke fått verken hevet den arkivfaglige kompetansen vår på private arkiv eller utført konkret bevarings- og formidlingsarbeid knyttet til privatarkivfeltet. Erfaringene vi har gjort oss underveis har stor overføringsverdi for arbeid med private arkiv både i vårt fylke og for resten av arkivmiljøet.

Samarbeidet med Tingvoll museum (Nordmørsmusea) har vært svært viktig både for dette prosjektet og for privatarkivnettverket i Møre og Romsdal. Prosjektet har skapt entusiasme og bevisthet rundt lokalhistorien på Tingvoll og Nordmøre spesielt, og rundt kvinne- og industrihistorie i Møre og Romsdal generelt.

Tusen takk!

Rapport utabeidet av Emil Stokkevåg og Åsta Vadset.

Hilsen

Åsta Vadset
rådgjevar, private arkiv
asta.vadset@ikamr.no
406 18 600

ika
Interkommunalt arkiv for Møre og Romsdal

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Kopi til:
Arkivverket

Vedlegg:

Revisjonsmelding - årsmelding og rekneskap 2023 - signert	1375206	25.03.2024
Sak 06_23 A Revisjonsmelding	1375207	25.03.2024
Sak 06_23 B Årsmelding og rekneskap 2022	1375208	25.03.2024
Uavhengig revisors beretning 2023 - Interkommunalt arkiv for Møre og Romsdal IKS	1375209	25.03.2024